

Portrættet

For nogen år siden begyndte et sælsomt rykte å luske omkring i adepternes indre kreds – at der var kommet for dagen et hittil ukjent portræt fra Henrik Ibsens tidlige barndom. Saken var av forskjellige grunder underkastet en viss diskretion, og først idag har vi kunnet bevilge oss glæden av, d.v.s. gått til det dristige skridt å la offentligheten få del i denne rent ut sagt urovækkende begivenhet.

Billedet har vært indgående gransket av vore fremste kapaciteter på området, og flere av dem har, tildels endog frivillig, ytret sine formeninger til utgiveren av disse fordringsløse smuler.

Det viser sig at portrættet har kastet nytt og uanet lys over en række av de Ibsen-problemer, som i et sekel eller mer har optatt sindene så sterkt og er blitt så heftig diskutert på seminarer, i studiecirkler og andre litterære koterier, i presse, tidsskrifter og essayistisk fyrverkeri. Det ser ut til, at man kan vente sig en hel renaissance, for ikke å si revolution, i denne sektor av nordisk bellettristik.

Ibsen-forskeren par excellence, professor Francis Bull, har særlig fæstet sig ved *brillene* som noget slående nytt. De viser at Ibsen allerede i fireårsalderen led under det fysiologiske grundlag for den «åndelige nærsynthet» som senere kom til å præge hans diktning. Kjeden om halsen røber en begyndende svakhet for dekorasjoner. Billedet er fortryllende og betagende, men mere end det. Hvis albumet viser sig å indeholde *fotografier*, peker det direkte

fremover mot Hjalmar Ekdals atelier og trudselen om å portrettere samtidens toneangivere én etter én. Er det derimot sine egne tegninger barnet har foran sig, må all kraft sættes ind på reproduksjonen – hvis da ikke albumet selv kan bli fundet.

Tar jeg feil når jeg antyder, at det forreste bilde tilhøre er et parti fra Gossensass og at det var dette album Hedda Gabler og Ejlert Løvborg hadde foran sig i sofaen? Det vilde gi hovedoppgaver for en hel generation av magistergradstuderende. Er det ikke både fortryllende og betagende – se på det håret, den underlæben og den kraven – hele diktermasken i sitt første frøblad! Hånden ligger halvveis ind over bordet, likesom klar til å gripe den fryktede og beundrede penn. Den er ikke kommet der endnu – men bildet er ikke minst interessant netop ved de trekk som mangler – slutter Ibsenforskningens Grand Old Man sin tungtveiende kommentar.

Else-Marie Høst er dypt rystet: «Jeg må revidere hele min vision av *Maricken Altenburg*,» sier hun. «Hvem er hun?» spør vi – men blikket glider oss fjernt forbi. «Dette er ikke noget forsømt barn,» kommer det sotto voce, henvendt til transscendente instanser. «Det bærer tvertimot præg av den kjærligste omsorg – omend mottatt med den viljesbestemte reservation overfor kvindelige tilnærmelser som vi kjender så godt fra Rosmersholm. *Ibsens mor* har vært like forsømt i seriøs diktforskning som Schillers svigermor var det i Tyskland, helt til der kom en Nils Kjær. *Men nu skal det bli anderledes!*» Vort første kvindelige dybdepsykologiske boretårn får et uttrykk av sammenbitt energi og forsvinder ind på U.B.

Professor Daniel *Haakonsen*, som samtidig kommer ut gjennom svingdørens motsatte side med armene fulde av kommentarer, Gran, Heiberg, Dresdner, ... er fyr og flamme. «Hvad sa jeg?» spør han. Og så citerer han efter den Episke Brand :

«Han var et barn av dem, som synes gamle – som stilt ser til, og med sig selv har nok.

Dette ansikt viser med en til sandsynlighet grænsende visshet, at det ikke var Bjørnson som fremkaldte Ibsens mistroiske syn på tilværelsen. Skepsis – tvilen på sin egen tvil – var simpelthen medfødt! Konstitutionelt betinget!»

De siste sætninger blev overhørt av Ingjald *Nissen*, som tilfældigvis passerte under trappen. «Tvil er aldrig medfødt,» slår han urokkelig fast. «Jeg har hatt bildet for mig i hele natt, og der skal sandelig ikke stor menneskekundskap til for å se, at dette er et utpræget *tantebarn*. Trangen til avsondring, frykten for det levende livs implikationer, har allerede slått kloen i ham.»

Herrerne skilles med forbindtlige smil, som uttrykker omtrent det samme.

Professor Lorentz *Eckhoff* er derimot nedtrykt. «Her har jeg gått og sett på gamle Knud Ibsen som den typiske *borger!* Og så går han simpelthen bort og lar sin første, levendefødte sønn avbilde som en liten adelsmand. Slikt noe hører ingensteds hjemme. Vi skal nok nu få høre om «historisk-biografiske» forutsætninger både for Rosmers idé om adelsmennesket og for talen i Trondhjems arbeidersamfund. Men Bull tar ialfald feil i *noe*. Det er *venstre* hånd som ligger på bordet, og mes-terverker blir ikke skrevet med venstre hånd. Kjevhendt var Ibsen *ihvertfald* ikke!»

Med vår i smilet og *næsten* stråhatt møter vi Carl Fredrik *Engelstad*. «Hvad sier så De, hr. teaterchef?» «Alarmerende, sier jeg. 'Portræt', De liksom. Å nei far, det er nok noe ganske andet. Bildet skriver sig fra begyndelsen av tredve-årene, da lille Henrik spilte teater i Hundevatsbakken. Det er et *rollebillede* vi har for oss, og det forestiller intet mindre end *Henrik Ibsen som Hamlet*. Der har De forklaringen på brillene også, som Ibsen aldrig brukte. Album? Javist, med kong Claudius og

dronning Gertrud. Vi ser den gryende erkjendelse i barnets ansikt: 'En mand kan altså smile, og dog være en skurk.' Ja, tænk det. Hvilket land kan opvise noget lignende?»

Den siste vi henvender oss til, er den nye professor *Beyer*. Han er endnu litt skeptisk. «Fotografien blev ikke almindelig kjendt før i august 1839,» sier han som den enkleste ting av verden. «Jeg har latt originalen undersøke av firmaet A/S Litterære Klichéer, og resultatet foreligger her: Mikro-analysen av kornene sammenholdt med partikkel-frekvensen viser at bildet er tatt på collodium-emulsion omkring 1860. Da var Ibsen 42 år.»

«Mener De at bildet er et falsum?» spurte vi, het i kindene som en skolegutt.

«Det har jeg aldeles ikke sagt,» kommer det meget bestemt. «Snarere tvertimot. Der er nemlig ting som tyder på, at det ikke er en levende model som er fotografisk gjengitt, men et gammelt stålstikk. Ser De det! Hvor det ligner den gamle flottenfeier Knud Ibsen – rike Jon Gynt vet De – å la gutten sin stikke i stål akkurat som kongelige personer!»

«Men dette med venstre hånd, som –»

«Det var den som satte mig på sporet. Eller rettere: bokstavene på høire side av bladet med «Onkel tegner og fortæller». Stålstikket er gjengitt med ét såkaldt Camera Obscura – De vet en sånn kasse med hull i som speilvender hele bildet. Forsåvidt kan man med fuld rett hævde at der foreligger et *ekte fotografi*, hvad den optiske del av processen angår. Portrættet kan endog være reproducert på selve matt-platen.»

Dermed forsvandt vor siste betænkelighet ved å la bildet komme offentligheten tilgode. Idag gjør det sin runde gjennom verdenspressen.

Vi er beskedne, men det kan ikke nytte å skjule, at de første rykter om fundet lokket en sværm av internationa-

le agenter til Norges hovedstad, og at de overlstedes alle som én. Når vi har vært så uomtvistelig «foran» ved denne spesielle anledning, så skyldes det nemlig elskværdig imøtekommenhet fra *Regine Horster*, født *Alving's* efterlatte. Billedet blev nemlig oprindelig fundet blandt rettsdokumentene efter forhøret på Rosenvold. Som vore litt ældre læsere vil erindre, brændte stedet ned til grunden efterat snekker Engstrand under et fyllelag på mørkeloftet hadde avfyrt generalens pistol mot en WHITE HORSE og dermed slått en sprækk i skorstenspipen. Det er ett av historiens luner, at denne tragiske begivenhet, som endte med langvarig fængsel for den skyldige, førte til ett av de interessanteste arkivfund som er gjort i Norden i dette århundrede.